ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

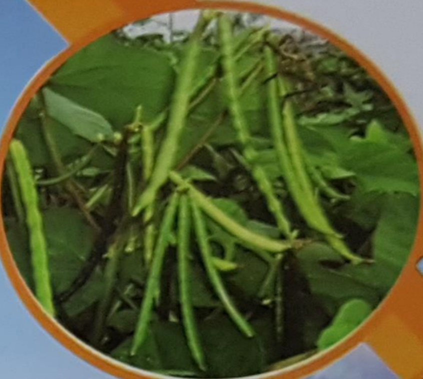

បច្ចេកទេស
ដាំដំណាំសណ្ដែកបាយ

រៀបចំដោយៈ នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម សហការជាមួយនាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម
នាយកដ្ឋានការពារដំណាំ អនាម័យ និងភូតគាមអនាម័យ នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ព ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

ឆ្នាំ២០១៨

សៀវភៅ

ស្តីពី

ដំណាំសណ្តែកបាយ

រៀបចំដោយ

នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម សហការជាមួយ
នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម នាយកដ្ឋានការពារដំណាំ អនាម័យ
និងភូតគាមអនាម័យ នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន ២០០០ ច្បាប់

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពដោយ: ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

រក្សាសិទ្ធិដោយ: នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

សមាសភាពចូលរួមចំណែកផលិតសៀវភៅ
ស្តីពីដំណាំសណ្តែកបាយ

I. ទីប្រឹក្សាផ្តល់យោបល់:

១. ឯកឧត្តមបណ្ឌិត	**ងិន ឆាយ**	ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទទួលបន្ទុកជាអគ្គនាយក នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម
២. បណ្ឌិត	**ម៉ៅ មិនា**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម
៣. លោក	**ខាន់ សំបាន**	នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម
៤. លោក	**គឹម ដារ៉ា**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម។

II. អ្នករៀបរៀង:

១. លោក	**ផាន ទូច**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម។

III. អ្នកស្រាវជ្រាវ:

១. ក្រុមអ្នកបច្ចេកទេសពិសោធន៍ពូជបន្លែ ស្ថានីយ៍ពិសោធន៍ពូជបន្លែក្បាលកោះ

២. អ្នកបច្ចេកទេសនៃនាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សហកម្ម។

IV. ក្រុមការងារត្រួតពិនិត្យ និងកែសម្រួល:

១. លោក	**លី ចំរើន**	នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម
២. លោក	**សួន ដារ៉ារិទ្ធ**	នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម
៣. លោក	**ជីម ចាន់ណា**	នាយកដ្ឋានការពារដំណាំ អនាម័យ និងភូតគាមអនាម័យ
៤. លោក	**ហ៊ុខ ទ្រី**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម
៥. លោក	**ស្រេង ឫទ្ធី**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម។

មាតិកា ទំព័រ

I. ស្ថានភាពទូទៅ..១

II. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកបាយនៅក្នុងពិភពលោក........................៣

III. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកបាយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា........................៣

IV. បច្ចេកទេសដាំដុះ..៥

១. ការជ្រើសរើសពូជ..៥

២. លក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ..៧

៣. ការជ្រើសរើសដី និងរៀបចំដី..៨

៤. ការដាំដុះ..៩

៥. ការស្រោចស្រព..១១

៦. ការជ្រុំជ្រួយដី..១៣

៧. ការប្រើប្រាស់ជី..១៣

V. ជំងឺ និងសត្វល្អិតចង្រៃ..១៤

១. អំពីជំងឺ..១៤

២. អំពីសត្វល្អិតចង្រៃ..១៧

VI. ការប្រមូលផលសណ្តែកបាយ..២៩

១. របៀបប្រមូលផលសម្រាប់ទុកពូជ..២៩

២. ការប្រមូលផលជាលក្ខណៈផលិតកម្ម..៣០

ដំណាំសណ្តែកបាយ (Mung Bean)

I. ស្ថានភាពទូទៅ

ដំណាំសណ្តែកបាយ តែងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ យ៉ាងច្រើននៅក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ ក៏ដូចជាវិស័យកសិកម្ម ឧស្សាហកម្មជាដើម។ គ្រាប់របស់វាអាចយកប្រើប្រាស់បានច្រើនយ៉ាងដូចជា ផលិតចេញជាសណ្តែកបណ្តុះ ម្សៅសណ្តែក បង្អែមនិងម្ហូបអាហារជាច្រើនបែបតាមរយៈសិប្បកម្ម និងឧស្សាហកម្ម។ បច្ចុប្បន្ននេះ ផលិតផលសណ្តែកបាយ និងកាកសំណល់ដូចជា ដើម ស្លឹក សំបក ។ល។ ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ស្ទើរពេញពិភពលោក ហើយបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងប្រព័ន្ធបង្កើនគុណភាពដី (កែលម្អជីជាតិដី)ព្រោះវាបានបង្កើនសារធាតុអាសូតដល់ដី។

តាមបុរេប្រវត្តិនៃដំណាំនេះ ត្រូវបានកំណត់អំពីប្រភពដើមរបស់វា គឺមាននៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា និងតាមជួរភ្នំនៃអាស៊ីកណ្តាល។

សណ្តែកបាយត្រូវបាន ក្រុមអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រចាត់បញ្ចូលទៅក្នុងគ្រួសារ Leguminosae ហើយ ចែកចេញជា២ប្រភេទគឺ :

☆. ប្រភេទគ្រាប់ស្រអាប់ល្អិត ដែលមានសំបកពណ៌ខ្មៅ មានឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រថា Vignamungo L ហើយឈ្មោះធម្មតាហៅថា Black

gram ។ ប្រទេសតំបន់អាស៊ីដែលចូលចិត្តដាំវា ច្រើនជាងគេ ហើយមានអាយុចំណាស់នោះគឺប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ពីលីពីន ថៃ និងភូមាតែក្រោយមកបានរីករាលដល់ទ្វីបអាមេរិក និងអាហ្វ្រិក ។

☆. ប្រភេទគ្រាប់ភ្លឺរលោង ហៅថាសណ្តែកប្រេង ដែលមានសំបកពណ៌ប្រផេះនៅពេលទុំមានឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រថា Vigna radiata L និងឈ្មោះធម្មតាថា Mung bean Green gram or Golden gram ។

ដំណាំសណ្តែកទាំងពីរប្រភេទនេះ ត្រូវបានគេដាំដុះនៅលើផ្ទៃដីខាងក្រោម:

☆. តាមស្ថិតិក្នុងឆ្នាំ ១៩៨០-១៩៨៥ ផ្ទៃដីផលិតកម្មសរុបមាន ២.៩៩៦.០០០ ហ.ត ហើយទទួលបានផលិតផលសរុប ១.០៧០.០០០ តោនក្នុងឆ្នាំៗ ចំពោះសណ្តែកប្រផេះ ។

☆. សណ្តែកប្រេង Mung Bean ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នាផ្ទៃដីផលិតកម្មសរុប ៤.០០០.០០០ ហ.ត ហើយផលិតផលទទួលបានក្នុងមួយឆ្នាំៗ គឺ ២.០០០.០០០ តោន ក្នុងនោះប្រទេសថៃ និងប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីឈានមុខគេក្នុងអត្រា២៥ភាគរយ នៃកំណើនទាំងផ្ទៃដី និងផលិតផលសរុប ។

II. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកបាយនៅក្នុងពិភពលោក

ដំណាំសណ្តែកបាយ គឺជាដំណាំដែលគេនិយមចូលចិត្តដាំ នៅក្នុងទ្វីបអាស៊ី ជាពិសេសមាននៅភាគខាងត្បូង និងអាគ្នេយ៍នៃទ្វីបអាស៊ី។ តាមស្ថិតិពីឆ្នាំ១៩៨៦ បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា ប្រទេសឥណ្ឌា ជាប្រទេសដែលបានផលិតនាំមុខគេ លើផលិតកម្មដំណាំសណ្តែកបាយគឺ១,២ លានតោន ដែលប្រហែល២/៣ នៃផលិតកម្មក្នុងតំបន់ និងមានទិន្នផលជាមធ្យមពី៤៧០-៨០០ គ.ក្រ/ហ.ត។

III. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកបាយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ក្នុងប្រទេសយើង ដំណាំសណ្តែកបាយជាប្រភេទដំណាំដែលមានវដ្តជីវិតខ្លី ពុំសូវមានតម្រូវការទឹកច្រើនពេកទេ បើប្រៀបធៀបនឹងដំណាំផ្សេងៗទៀត។ ហេតុដូច្នេះហើយ បានជាដំណាំប្រភេទនេះមានប្រជាកសិករនិយមចូលចិត្តដាំដុះច្រើន។ ដំណាំសណ្តែកបាយត្រូវបានដាំដុះនៅលើប្រភេទដីល្បាប់មាត់ទន្លេ ដីក្រហម និងដីខ្មៅ។ ដំណាំសណ្តែកបាយ មានដាំនៅតាមបណ្តាខេត្តមួយចំនួនដូចជា៖ ខេត្តកំពង់ចាម កំពង់ឆ្នាំង កណ្តាល ព្រៃវែង បាត់ដំបង កំពត ព្រះវិហារនិងខេត្តមួយចំនួនទៀត..ហើយដំណាំសណ្តែកបាយបានផ្តល់ទិន្នផលពី៧០០-១៣០០ គ.ក្រ ក្នុង១ ហិកតា ។

តារាងទិន្នផល ផ្ទៃដី និងបរិមាណផលដំណាំសណ្តែកបាយឆ្នាំ២០១៥-២០១៧

ឆ្នាំ	២០១៥	២០១៦	២០១៧
ផ្ទៃដីប្រមូលផល(ហ.ត)	៥៣៩៦២	៤៩៤០៤	៤៥៣៤០
បរិមាណផល(តោន)	៥៩២២០	៦៤១៣៧	៥៣៥៩៧
ទិន្នផល(តោន/ហ.ត)	១,១០	១,៣០	១,១៨

ក្រាហ្វិកផ្ទៃដីប្រមូលផល បរិមាណផល និងទិន្នផលដំណាំសណ្តែកបាយ ឆ្នាំ២០១៥

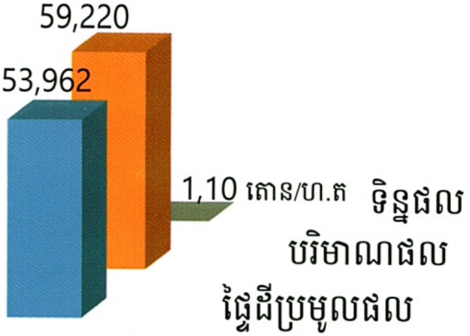

ក្រាហ្វិកផ្ទៃដីប្រមូលផល បរិមាណផល និងទិន្នផលដំណាំសណ្តែកបាយ ឆ្នាំ២០១៦

ក្រាហ្វិកផ្ទៃដីប្រមូលផល បរិមាណផល និងទិន្នផលដំណាំសណ្តែកបាយ ឆ្នាំ២០១៧

អត្ថប្រយោជន៍ផ្នែកម្ហូបអាហារ តាមការវិភាគរបស់វិទ្យាស្ថានសារធារណៈនៃសហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងឆ្នាំ១៩៩០ បានបង្ហាញអំពីសារធាតុសំខាន់ៗ ដែលបានមកពីទម្ងន់គ្រាប់សួត ១០០g មានដូចក្នុងតារាងខាងក្រោម :

តារាងអាហាររូបត្ថម្ភក្នុងទម្ងន់១០០ក្រាម បរិភោគបាន

ប្រភេទ	ជាតិទឹក	ប្រូតេអ៊ីន	ប្រេង	កាបូអ៊ីដ្រាត	សរសៃ	ជាតិផេះ	ថាមពល
កំរិត	ក្រាម	ក្រាម	ក្រាម	ក្រាម	ក្រាម	ក្រាម	កាឡូរី
គ្រាប់ផេះ	១០	២២	២	៥៦	០.៩	៣.២	១៤៤៥
គ្រាប់ភ្លឺ	១០	២២	១	៦០	៤	៤	១៤៣០

Source: Kbalkoh statio 1996-2000 CLV Network

IV. បច្ចេកទេសដាំដុះ

១. ការជ្រើសរើសពូជ

ជាធម្មតាសណ្តែកបាយ ជាដំណាំមួយដែលអាចលូតលាស់បានគ្រប់រដូវក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌតំបន់ត្រូពិច ហើយមិនប្រកាន់រដូវ ប៉ុន្តែភាគច្រើនមិនធន់ទ្រាំទៅនឹងជំងឺ និងសត្វល្អិតទេ។ ដូចនេះការជ្រើសរើសពូជត្រូវផ្អែកទៅតាមលក្ខណៈសម្បត្តិដូចតទៅ :

✓. **ពូជលូតលាស់មិនកំណត់:** ភាគច្រើនជាពូជក្នុងស្រុក ដើមខ្ពស់មែកច្រើន ថ្នាំងវង្វេល ស្លឹកធំ ដើមទន់ អាយុកាលលូតលាស់វែងភាគច្រើន

មិនធន់ទ្រាំទៅនឹងជំងឺផ្សេងៗនោះទេ។

✓. **ពូជលូតលាស់កំណត់:** ពូជនេះមានដើមទាប បែកមែកតិច ថ្នាំងញឹក ស្លឹកល្អិត ដើមរឹងមាំ អាយុកាលលូតលាស់ខ្លី មានការធន់ទ្រាំទៅនឹងជំងឺ។

ដើម្បីទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់ពូជត្រូវមានលក្ខណៈសម្បត្តដូចខាងក្រោម៖

❋. **ពូជសណ្ដែកប្រផេះ**

- ក្នុង១កួរមានគ្រាប់ចាប់ពី៤-១០ គ្រាប់
- ក្នុងសណ្ដែក១០០គ្រាប់មានទម្ងន់ចាប់ពី៤-១០ក្រាម

❋. **ពូជសណ្ដែកប្រេង**

- ក្នុង១កួរមានគ្រាប់ចាប់ពី៤-១១គ្រាប់
- ក្នុង១០០គ្រាប់សណ្ដែកមានទម្ងន់ចាប់ពី៥,៨-៨ក្រាម

ពូជសណ្ដែកបាយទាំងពីរប្រភេទខាងលើ ត្រូវមានភាពធន់ទ្រាំទៅនឹងជំងឺសត្វល្អិតបំផ្លាញ គ្រាប់ធំថ្លោសស្មើរគ្នា ហើយភាគរយនៃដំណុះគ្រាប់ចាប់ពី៩០–៩៥ភាគរយ ទុំមិនផ្ទុះ ហើយរយៈពេលទុំស្មើគ្នា(Uniform of Maturity) ទិន្នផលខ្ពស់ពេញនិយមសម្រាប់អ្នកប្រើប្រាស់។

ដើម្បីដាំលើផ្ទៃដី១ហ.ត គេត្រូវប្រើពូជចំនួនពី២០–២៥ គ.ក្រ សម្រាប់ដាំជាជួរ និងប្រើពូជចំនួន៣០–៤០ គ.ក្រ សម្រាប់ការដាំដោយពង្រោះ ឬបាច។